

حادثه در پاریس

● الجین*

● ترجمه احمد بوری

کریم معلم خواب پریشانی دید. خواب اشخاصی را گه مدت‌ها قبل مرده بودند. نه فقط خواب پدر و مادر و یا اقوامش را، بلکه حتی خواب همسایگان قدیمی را، خواب مدیر مدرسه بیست سال پیش را، خواب اقوام دور زنش را، خواب یکی از شوهران «نوریده» را، همگی یک جا گرد هم آمده بودند. هندوانه می خوردند. این هندوانه چنان بزرگ بود که از هر قاچ آن که همچون فایقی سترگ بود، آدمهای مرده بالا می رفتند، رویش می نشستند و نکاهای بزرگی از آن رامی کنند و در حالی که آب آن بر روی دست و پاهاشان می ریخت به خودن منشغول می شدند. رنگ هندوانه قرمز روشن بود و کریم معلم درونگ آن خبره شده بود که به نظرش رسید صدای شلیک تیری شنیده است. چشمانش را باز کرد. حسد زد که خواب می دیده است. اما دوباره صدای تیری به گوشش رسید. بلند شد و نشست. به محض اینکه صدای سومین تیر را شنید باعجله برخاست و به طرف پنجه رفت.

کشان بطرف کامیون برد و بلندش کرد و آن را در ماشین پرت کرد. کریم معلم فهمید که این مردان، سکه‌های ولت و مرویض را می کشند. بدون شک آنها مأمورین اد بازرسی بهداشت یاکو بودند. اما حقیقی با این وجود کشتن این حیوانهای بیچاره، آنهم در چنین ساعتی روز کریم معلم راناراحت می کرد. حتی خواست پنجه چیزی را غیریاد بزند و به آنها بگوید، اما بعد از کرد در این دنیا هر کس مشغول کار خودش است. آنها هم سگ کشی است. حتی پیش خود فکر کرد

الجین نام مستعار الیاس اوغلی افندی تویستنده اذربایجان شوروی است. او در سال ۱۹۴۳ در یاکو به دنیا آمد. نخستین اثرش در سال ۱۹۵۹ منتشر شد.

الجین یکی از سرشناس‌ترین تویستاندگان اذربایجان است و جزو برچمداران تفکر جدید در کشورش. شخصیتهای داستانهای الجین اغلب از میان اقتار شهری انتخاب شده و نگاه تیز و برجسته تویستنده از لای برهه‌های به ظاهر آراسته در زندگی این اقتار غیور کرده و درون کسالت باروتی از محتوا آن را دید می‌زنند. غالباً این شخصیتها زندگی یکنواخت و دردناکی را با شعارهای توخالی در هم آمیخته‌اند و چنان به آن عادت کرده‌اند که قاتل کوچکترین تحول و جنبش در آن را ندارند. آثار الجین حال و هوای نوشته‌های گوگول را دارد.

حادثه در پاریس یکی از داستانهای نمونه‌وار و خوب تویستنده است که برای اولین بار به تریان انگلیسی در نشریه ادبیات شوروی شعاره ۶ سال ۱۹۸۶ چاپ شد. ترجمه زیر از همین منبع صورت گرفته است.

مردی که تفکنگ به دست دارد شاید فشنگ شلیک نمی‌کند و به جای آن تیر بیهوشی به حیوان می‌زندا او را بخوبایاند و از اینجا ببرند.

کریم معلم چند لحظه پیشتر مقابل پنجه استاد و به میدان و خانه‌های دویا سه طبقه روپروری نگاه کرد. همه در خواب بودند.

اوایل مردادماه بود و صبح تازه داشت آغاز می‌شد.

هنوز کسی بیدار نشده بود. دکه میوه و سبزی واقع در چهارراه هنوز خالی بود. هندوانه‌ها را درون قفس بزرگ آهنهای ریخته بودند و قفلی بزرگ بر در قفس آویزان کرده بودند.

ناگهان پنطرون شد که هندوانه‌ها مانند زندانیان توی سلو هستند. ازین فکر احساس نگرانی کرد. او هرگز عادت نداشت بدون علت صحبت کند و یا افکار پوج در سر بپروراند.

کریم معلم خیمازه‌ای کشید. سینه پرمیوس را کش داد و فکر کرد چرا مردم به صدای گله‌ها بیدار نشده‌اند. او همه ساکنان خانه‌های اطراف را

می‌شناخت. با بعضی کلاسهای پنجم و ششم بود. اما اکنون زمان تعطیلات بود و نیازی به رفتن به مدرسه نبود. در هر حال طبق عادت سی ساله‌اش زنبیل آیی زیر نگاه خود گرفته بود از خانه خارج شد.

بعز رفتگر، کسی در خیابان دیده نمی‌شد. به محض دیدن کریم معلم سلامی به او تکدو او هم جوابی داد و رد شد. مغازه‌ها و روزنامه‌های هنوز بسته بودند. در حالیکه زنبیل را توی دستاش تاب می‌داد بطرف پولوار «بریمورسکی» به راه افتاد. در طول آن

می‌شناخت، می‌توانست همه را به یادداشته باشد زیرا که در همین آپارتمان بود که کریم معلم به دنیا آمد. هرگز جای دیگری زندگی ننکرد بود. فقهه سال پیش یکبار خانواده اش را به مدت یک ماه به «ناکچیک» بروده بود و نه سال پیش هم به مدت ۱۲ روزه آسایشگاهی در «شوت» رفته بود و دیگر هیچ.

چشمش را از میدان برگرفت و به ساعت دیواری خیره شد. این ساعت را از طرف مدرسه به مناسبت سی امین سالگرد تدریسش به او هدیه داده بودند. این تنها هدیه‌ای بود که در تمام عمرش دریافت کرده بود. عقره‌ها بیست دقیقه به شش را نشان می‌دادند.

برگشتن به رختخواب فایده‌ای نداشت. آرام به طرف آشیخانه به راه افتاد.

خانه او آپارتمانی دواقعه بود که پنجه اش روبه ایوان باز می‌شد. وقتی کریم معلم از مقابل یکی از اتاقها می‌گذشت، لحظه‌ای در جایش ایستاد. بچه کوچک توی گهواره کنار تخت «شرقیه» زنبیل قدیمی یا

توی صفحه بود یا داشت چیزی می‌خرید. در طول سالیانی که بچه‌ها به کلاسهای بالاتر می‌رفتند و عده‌جديدة‌تری به مدرسه افزوده می‌شد، بچه‌ها متوجه شده بودند که این زنبیل همیشه به رنگ آبی سیر است بنابر این یک کلمه «آبی» هم به این نام اضافه شده بود و در نتیجه به او «کریم معلم زنبیل آبی» می‌گفتند.

بعدها هاک کلمه پیر را مضافه کردند و ماحصل شد: «کریم معلم پیر زنبیل آبی». ماجراجای این اسم گذاری حتی به گوش خود کریم معلم هم رسیده بود. بچه‌ها خیلی از او می‌ترسیدند. اما این اسم او را ذره‌ای هم ناراحت نکرده بود پیش خود فکر کرده بود: «عیینی ندارد. خودشان هم بزرگ می‌شوند. مجبور می‌شوند زنبیل بگیرند. آنوقت می‌فهمند». در هر حال مسئله دیگری هم بود که کریم معلم از آن خبری نداشت و آن این بود که معلم‌ها هم اورا پیش خودشان «زنبیل آبی پیر» صدا می‌کردند.

بلوار «بریمورسکی» کاملاً خلوت بود. بجز کریم معلم فقط دسته‌های مرغان دریایی بودند که در ساحل پروازی می‌گردند. متقاضیانش را در آب فرو می‌بردند. فوج فوج جمع کشان پانین می‌آمدند و دو باره اوج می‌گرفتند. به نظر نمی‌آمد که دارند حرکات معمولی شان را انجام می‌دهند. درست مانند این بود که

طبیعتاً، کریم معلم خرافاتی نبود و به سرنوشت وقعاً و قدر اعتقادی نداشت. اما آن شلیکهای غیر منتظره صیغه مردادماه، افکار عجیب و غریب درباره هندوانه، و الاتر از همه بچه‌ای که بیدار است و چنان با توجه و دقت به وی خیره شده، در اعماق وجودش اضطراری را به وی تحمیل کرد. این دیگر چه کاز را روشن کرد. کتری پرآب را روی شعله

در غیاب انسانهای اطرافشان مشغول شور در مورد موضوعاتی بودند. اما کریم معلم دل و دماغ لازم را برای کش دادن این تصورات نداشت. در آن لحظه فکر می‌کرد که آیا مغازه سرشار خواهد داشت یا نه. کریم معلم حوصله‌اش از دست مرغان دریایی سرفت و از دست مامورین نظافت ناراحت شد که چرا ساحل را راخوب تمازی نکرده بودند که امروز صحیح این همه پرندۀ برای یافتن غذا به آنجا هجوم نیاورد. همچنان که از خیابان پانین می‌رفت و زنبیل را تکان می‌داد. تضمیم گرفت امروز یا فردا نامه‌ای به شورای شهر باکو در باره اوضاع نظافت پنیسد.

در ذهن خود شروع به ساختن اولین جمله نامه کرد اما یکمرتبه آن دو مردی که سگهای ولگرد را می‌کشند به یادش افتاد و سهس قیافه بجهه بیدار در نظرش مجسم شد.

«سلمان، شهور «شرقیه»، فیزیکدان بود و می‌شد گفت که آم با استعدادی است. اما استعداد برای آدم، آپارتمان، ماشین و پول نمی‌شود. سلمان هم با آنها زندگی می‌کرد او اگر در دنیا چیزی به نام پدشانی وجود داشته باشد دختر او «شرقیه» آدم بدشانی بود. سلمان، منشوب نمی‌خورد، سیگار نمی‌کشید، دنبال عیاشی نبود، بهانه نمی‌گرفت، صحیح زود سرکار می‌رفت و غروب برج می‌گشت. و روزهای یکشنبه «شرقیه» را به سینما بلوار می‌برد و حتی یکاره هم اورا به مزمعه دولتی گلکاری - فرهنگی «شیولیانی» برد. بود، اما جز چند فامیل رستایی در «قره باخ» کس و کاری نداشت. دو سال پیش درس خود را در آنجا تمام کرده و به باکو آمده بود و با «شرقیه» ازدواج کرده بود - اینکه شرقیه چگونه و در کجا با او آشنا شده بود یک راز بود - و شرقیه هم به این خاطر با سلمان ازدواج کرده بود (این جا کریم معلم حتی دوبار سرفه کردد...) که کسی نبود از او تقاضای ازدواج کند. سلمان حالا در باکو نبود، در پاریس بود.

موسسه‌ای که سلمان در آن کار می‌کرد با داشتمدن فرانسوی در ارتباط بود، این موسسه سلمان را، در مقابل یک فرانسوی که به مدت شش ماه به باکو می‌آمد، برای یک دوره کارآموزی شش ماهه به فرانسه فرستاده بودند.

کریم معلم پیش خود فکر کرد که اگر دامادش متخصص خوبی نبود او را به قرانه نمی‌فرستادند، اما سلمان بقدری ساکت و تودار بود که حتی این مسافت هم نمی‌توانست در خانواده آنها حاده‌ای به حساب آید.

در آن صبح مرداد ماه زمانی که کریم معلم زنبیل خالی خود را تاب می‌داد و از ساحل می‌گذشت به دلایلی از اینکه سلمان اکنون در شهر بزرگ و دوری زندگی می‌کند احساس تعجب کرد.

تحت این احساس غیرمنتظره لحظه‌ای از سرعت خود کاست تگاهی به رنگ سرخ افق انداخت و لحظه‌ای از رنگ سرخ روشن آفتاب در حال طلوع و صافی و آبی آسمان و آرامش دریای پهناور و جنجال مرغان دریایی به وجود آمد.

کریم معلم از تصویری که از طبیعت در ذهنش بوجود آمده بود احساس شادی کرد. از آجاتی که لحظاتی در بلوار وقت تلف کرده بود مجبور شد جلو

نقل قول هامی شناخت. زلیخا با خشم نگاهی به عمه اش کرد. او خود را زنگ ترین، کاردان ترین فرد خانواده می دانست و احسان می کرد که عمه اش می خواهد از موقعیت استفاده کند و خودش به پاریس برود.

هاملت از پنجه دور شد به وسط اطاق آمد. نگاهی به عمه اش، پدرش، مادرش، زلیخا، شرقیه و حتی به بچه کوچک توی گهواره انداخت و بالحن غم انگیزی کفت:

«همه به من احترام می گذارند، غیر از افراد این خانه» و با عصباًیت به طرف در رفت و در را به شدت پشت سر خود به هم زد. کریم معلم در جوانی گاه گاهی به تأثیر می رفت. روزی اجرایی از «هاملت» را دیده بود. و چنان تحت تاثیر این اجرای قرار گرفته بود که نام تنها پسر خود را هاملت گذاشته بود. اکنون عمه با تمسخر، رفتن او را نگاه می کرد.

هاملت از مرز سی سالگی گذشته بود. اما هنوز صاحب شغلی نشده بود. هنوز مثل پسر بچه ها برای آینده نقصه می ریخت. گاهی یك سناپیو می نوشت و شب و روز یا آن زندگی می کرد. گاهی شغلی در هواپیمایی می گرفت و چند صباخی آرزو می کرد یک مأمور گمرک و روزیه شود. بعد آن کار راهم ول می کرد و روزها توی کتابخانه ها گوشایی می نشست و به مطالعه فلسفه، مخصوصاً آثار کانت و هکل می پرداخت، یادداشت های بیشماری برمی داشت و می خواست ثابت کند که هکل برتر از کانت بوده است. این زمانی بود که آرزوی فلسفه شدن را در سر می برواند.

نوریده خانم گفت: «بیانید بشنیم و راجع به این مسئله صحبت کنیم، از قدم گفته اند مشورت در کارها بهترین راه حل مسئله است».



کریم معلم از آن دسته از روزنامه خوانها بود که روزنامه را از اولین سطر تا آخرین کلماتش می خواند. الان هم در بالکن مشغول خواندن روزنامه بود، نوریده خانم هنوز هم آنجا بود. توی آشهز خانه از گرامی مردانه ماه عرق کرده بود مخصوصاً حرارت گاز و چوش دلمه برگ روی آن گرمای را بیشتر کرده بود.

زلیخا روی کاتایه ای در اطاق بزرگ دراز کشیده دفتر خاطرات می خواند. این دفتر را یکی از دوستان دخترش که با او در ایستگاه ترا莫وا کار می کرد به ای داده بود. صفحات دفتر پر بود از نقاشیهای رنگارنگ از گلهای شمع و بروانه و بلبل و قلی که تبری از وسوس آن گذشتند و موضوع دفتر در مورد عشقهای ناکام بی وفاتی مردها بود. ولی زلیخا نمی توانست کاملاً حواس خود را روی دفتر متراکم کند. زیرا هر چند وقت یکبار می بایست سری به آشیز خانه می زد تا بینی نوریده خانم چه می گوید. اما نوریده خانم هم چیزی سری نمی گفت، برای اینکه همیشه به برادرش اعتماد می کرد. البته با این وجود هنوز هم به خانه خود تردد بود. می ترسید در غیابش زلیخا معركه بگیرد و ابتكا کار از دستش درود.

اما نوریده خانم به برادرش اعتماد داشت می دانست سرانجام ماجرا بر قتن او به پاریس خانم خواهد یافت. عبدالله در اطاق دیگر نشسته بود نگاهش را به تلگراف دوخته بود و سرش را تک

خطر نیست. دکترهای پاریسی او را ازاولش هم سالم تر خواهند کرد.» نوریده خانم به ورزش خود ادامه داده بود و یکمرتبه این مراسم مقدس را قطع کرده و به زهرا تلفن زده بود:

«متن تلگراف را دوباره بخوان...» و سپس با عجله لباس بوشیده و به سراغ زهرا رفته بود. حالا کریم معلم همان حرفاها او را تکرار می کرد. نوریده خانم روی تنها صندلی راحتی خانه نشست و گفت:

«بچه اش را بخوان...» کریم معلم بچه اش را خواند. شخص مقصص تقبل کرده بود که هزینه یکی از خوبیشان زندهیک سلام را که لازم بود برای دیدنش به پاریس برود بود. کریم معلم با هندوانه ای در یک دست و زیبیل در دست دیگر نگاهی به صورت پودر زده و مثل همیشه آرایش کرده خواهش انداخت و پرسید: «چه اتفاقی افتاده است؟

نوریده خانم، خواهی بزرگتر کریم معلم بود. او جزو اولین زنانی بود که در آذربایجان معلم ورزش شدند. خانه ای او رو به روی خانه کریم معلم بود. کریم معلم با هندوانه ای در یک دست و زیبیل در دست دیگر نگاهی به صورت پودر زده و مثل همیشه آرایش کرده خواهش انداخت و پرسید: «چه اتفاقی افتاده است؟

نوریده خانم با صدای به و مردانه اش گفت: «چیزی نیست، نگران نباش، بیا تو». کریم معلم به درون رفت. زهرا و زلیخا و هاملت را توی اطاق دید. «شرقیه» کنار تخت بچه نشسته بود و آشکارا با صدای آرامی گریه می کرد، با دیدن تمامی اعصاب خانواده کریم معلم تا حدی آرام شد و بعد پیش خود فکر کرد که چه اتفاقی ممکن است افتاده باشد.

عبدالله مرده بود؛ اما قیاده بر از اعتماد به نفس نوریده حاکی از مساله دیگری بود. نوریده خانم مثل یك زن شوهر مرده به نظر نمی رسید. نوریده گفت: «سلمان با ماشین تصادف کرده» و شرقیه بلافصله و با صدای بلند گریه کرد. کریم معلم گفت: «پس از پاریس برگشته؟» نوریده خانم نگاهی معنی داری به صورت برادرش انداخت و گفت: «فکر می کنی در پاریس، ماشین پیدا نمی شود؟» نوریده خانم همیشه به برادرش افتخار می کرد. با وجود این که دو سال از او کوچکتر بود و همیشه او را به عنوان یك الگو پیش شوهرش عبدالله جلوه می داد اما گاه گاهی آن نگاه عتاب آمیز خود را به کریم معلم هم انداخت و اینجا بود که کریم معلم مثل بچه مدرسه ای ها گوشته ای کز می کرد. اما حالا تلگراف را گرفت؛ به طرف پنجه رفت که روشنایی بیشتری داشت و شروع به خواندن کرد. واقعاً هم توی آن نوشته بود که سلمان تصادف کرده و در بیمارستان است. اما حاشش و خیم نیست. کریم معلم گفت: «بسیار خوب، اینجا نوشته که حاشش و خیم نیست. معالجه چنین مرضی برای دکترهای پاریسی از آن خودرن هم اسانتر است».

جای تعجب بود که عین همین عبارت والحقاتی قبل نوریده خانم به زهرا گفته بود. وقتی زهرا تلگراف را دریافت کرد کریم معلم در بلوار پرسه می زد و در ذهن خود جملات نامه شکوانیه به شورای شهر با کورا تنظیم می کرد. جریان یکنواخت و آرام زندگی زهرا سالها بود که اشنه نشده بود. پنابراین بادیدن این تلگراف کاملاً خود را باخته بود و احساس درماندگی می کرد. چون شوهرش هم خانه نبود گوشی را برداشته و به نوریده خانم زنگ زده بود. نوریده خانم ناراحت از اینکه ورزش صبحگاهیش قطع شده به متن تلگراف گوش کرده بود و بعد گفته بود:

«خوب که چی؟ آنها نوشته اند که زندگیش در

مادرش رفته بود. اما جواب زهرا حتی از سؤال کریم معلم هم حیرت آورتر بود:

«ترا خدا بگذر من بروم پاریس.»

چشمان کریم معلم گشاد شد:

«بله؟!»

«آره. من اگر بروم برای همه تان چیزهای خوبی سوغات می‌آورم.»

این دیگر از تحمل زلیخا خارج بود:

«عنی می‌خواهی بگوئی که تو از مد چیزی سر در می‌آوری؟»

«چرا که نه؟»

«تو می‌توانی به تنهایی پاریس بروی؟»

«کریم حداقل یک هفتنه هم که شده من باید به یک جانی بروم....»

اینجا بود که نوریده خانم خود را باز یافت و با عصباتی گفت:

«چرا برای یکبار هم که شده؟.... مگر تو به نامیجیک نرفته‌ای؟»

کریم معلم چشم از آنها برگرداند:

«ایا در پاریس هم رعد و برق هست؟»

هملت که تا این لحظه ساکت بود در حالی که می‌خواست اضطراب خود را بیوشاند با صدای بلند گفت:

«اصلًا شماها می‌فهمید چه دارید می‌گویند؟

فکر می‌کنید وقتی به پاریس مثل رفتن به سر کوچه است؟ پاریس، پاریس است!

کسی که به پاریس می‌رود باید تجربه اش را داشته باشد. باید زمانی را در آنجا گذرانیده باشد.

عبدالله توجهی به این گفتگو نداشت، هم‌اش در این فکر بود که چگونه آهسته در بروود و قوطی عنیک را با خود ببرد، لی تر کند و با «مارتیروس» کارگر و همکار چهل ساله او در ارایشگاه، تخته نرد بزند و ازاو ببرد. وقتی حرفاها هاملت را شنید توانست باورشان کند. آنوقت بود که متوجه شد که پس از حرفاها هاملت همه نگاهها، حتی نگاه نوریده خانم، به طرف او برگشته است.

این بود که کمر راست کرد و صاف نشست و یکمرتبه لرزه‌ای از اضطراب سرپایی و وجودش را فرا گرفت. واقعیت امر این بود که از میان افراد سر میز صحابه هیچ کس جزا و به خارج سفر نکرده بود. او در سالهای چند ماهی در وین بود که اکنون فقط خاطره‌ای محواز آن روزها در یادش مانده بود و فقط بعضی اوقات نوریده خانم از آن سخن می‌گفت.

البته عبدالله انتظار نداشت که او را به حساب بیاورند و یا حتی تجربه‌اش را در نظر بگیرند. او صدراحت مطمئن بود که سر انجام نوریده خانم به پاریس خواهد رفت و بقیه حرفاها همگی اتفاق وقت است. در واقع عبدالله در عمق وجودش از اینکه نوریده

باز در گهواره به این سو و آن سومی نگریست و دستان خود را جلو چشمش می‌آورد.

سر میز همه ساکت بودند و دلمه می‌خوردند و تنها صدایی که به گوش می‌رسید صدای به هم خوردن چنگالها و بشقابها بود. عبدالله دو بار سرفه کرد و زلیخا دوبار رویش را از او برگرداند. زلیخا دلمه‌اش را می‌خورد و در حسرت بود که چرانی تواند لحظه‌ای با آن دنیا سراسر لطیف و عاشقانه‌ای که در آن دفتر از آن سخن رفته است خلوت کند. شبیه مرغ کرج شده بود.

نوریده خانم همیشه همان نوریده خانم بود. او تنها کسی بود که سکوت را شکست:

«حیف شرقیه بجهه کوچک دارد. مادر چنین بجهه ای در درس‌های زیادی دارد....» زلیخا با لبخندی پنهان به عمه اش نگاهی انداد. نوریده خانم از یکی از شوهرهای قبیل اش دختری داشت که ظاهراً اکنون در کازان زندگی می‌کرد. اما نه کریم معلم و نه نوریده خانم حتی کلامی از او به میان نمی‌آورند. دختر هرگز نامه‌ای نمی‌نوشت و یا خود به باکر نمی‌آمد، در مجموع نوریده خانم و تمامی اهل خانه چنان رفتار می‌کردند که گویی چنین دختری اصلاً وجود ندارد. هر چیزی در ارتباط با او جزو اسرار مکویه شمارمی‌رفت، اما زلیخا حدس می‌زد که دختر با مردی فرار کرده است.

نوریده خانم ادامه داد: «شرقیه نمی‌تواند به پاریس برود....» زلیخا گفت: «پس من می‌روم!» چشمان «شرقیه» پر از اشک شد اما مانند همیشه چیزی نگفت. نوریده خانم با عصباتی نگاهی به زلیخا انداد. سپس به کریم خیره شد. گویی می‌خواست پرسید: «نمی‌خواهی چیزی بگویی؟» حرف آخر را باید کریم معلم می‌زد و البته این را هم همه بخوبی می‌دانستند که حرف آخر باید به نفع نوریده خانم باشد.

کریم معلم روزنامه‌اش را به کناری نهاد. بطرف میز رفت. نشست و دلمه‌ای برداشت و مشغول جویدن برگ روی آن شد.

اما هنوز زیر آبشار باران بود. آن باران ناگهانی شوٹ، و یک لحظه احساس کرد که نمی‌خواهد از زیر باران بیرون بیاید. هرگز چنین احساسی پیدا نکرده بود. او همیشه گرمارا به عنوان گرم‌وسما را به عنوان سرما قبول کرده بود. در خود نیازی به تصور باران نمی‌کرد. اما نتها امروز بود که رعد و برق و به دنبال آن بارش شدید باران را چنین نزدیک احساس می‌کرد و این حس به او یکنون تازگی و نشاط می‌بخشید. این احساس نشاط سبب می‌شد که از گذران سریع و تند عمر و از ملال زندگی روژمره احساس اندوه کند.

کریم معلم رو به زنش کرده «تو چه می‌گویی؟» سوال کریم معلم بسیار غیر منتظره بود. زیرا در سالهای طولانی زندگی در آن خانه همه عادت کرده بودند که صبح و ظهر و شب زهرا را سریا در حال پخت و پز، شستن طرف، شستن لباس، درست کردن مریا، انداختن ترشی یادمجان، نفالتین زدن به لباسها و ذخیره کردن غذا برای زمستان بینند.

مسلمان زهرا شانی برای شرکت در مسائل جدی نداشت. در واقع زهرا خود نیز چندان علاقه‌ای به شرکت در این مسائل نداشت. «شرقیه» از این نظر به

می‌داد. خمیازه‌ای کشید و دوباره تلگراف را می‌خواند. عبدالله، سلمانی بود و شوهر چهارم نوریده خانم. اما برخلاف اسلامش مرد پاییندی بود و فرار نکرده بود! و به معین دلیل، شانزده سال بود که با نوریده خانم زندگی می‌کرد. نوریده خانم تلفن کرده بود و عبدالله را خواسته بود و اکنون او، خواب‌الاود، نشسته بود تا صبحانه دوش را بخورد. انواع بهانه‌ها را می‌آورد تا هرچه زودتر بروسد سرکارش. آن روز صبح یک پنج رویلی در قاب عینک خود پنهان کرده بود و اگر می‌توانست در برود روز خوشی در انتظارش بود. زلیخا هر بار که از مقابله عبدالله رد می‌شد، سعی می‌کرد جلو نفس خود را بگیرد چرا که طبق معمول عبدالله ادکلن ارزان قیمتی به خود زده بود. حالا بعد از برازنگی خدش این حساساتش توسط دفتر خاطرات، بوی ادکلن عبدالله نفرت‌انگیز بود!

عبدالله زرنگی خاص خودش را داشت. فقط نوریده خانم می‌دانست سر از زرنگی‌هاش دربیاورد. بوی ادکلن عبدالله به خاطر کار کردنش در دکان سلمانی نبود، بلکه بیشتر به این خاطر بود که او هر روز تقریباً صورتش را با ادکلن می‌شست تا بوهای دیگر را با بوی آن بیوشاند.

«شرقیه» در گوشش دیگر کانایه نشسته بود و به بچه شیر می‌داد. بچه هنوز هم چشمهاش باز بود و گریه نمی‌کرد. هر وقت کریم معلم چشمش به او افتاد، بر خود می‌لرزید.

روز گز مرداد ماه هر چه که به نیمه زدیکتر می‌شد بر گرامایش افزوده می‌شد تا جانی که نزدیک ظهر چنان بادگرمی روی باکومی و زید که نفس کشیدن را مشکل کرده بود. کریم معلم نگاهان به یاد شوسلی زیبا که در قله کوهی قرار داشت افتاد.

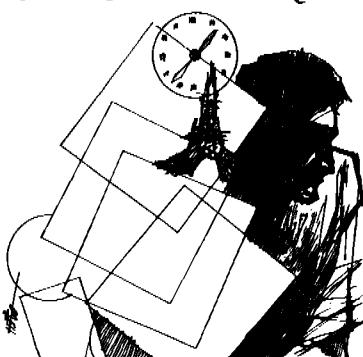
در تخلیقات ناگهان رعدوبرقی آسمان را گرفت و باران سیل آسانی شروع به باریدن کرد. تا جانی که دستان کریم معلم که روزنامه را نگه داشته بود آرام آرام پانین آمد و به کناری نهاد. چشمانش به نقطه‌ای نامشخصی خیره شد. پیش خود فکر کرد آیا در پاریس هم رعدوبرق هست؟

البته کریم معلم در باره آب و هوای اروپای غربی و فرانسه اطلاعات جامعی داشت، اما اکنون به دلایلی چند پاریس مبدل به شهر اسرارآمیزی شده بود که در او احساسات غریبی را برمی‌انگیخت. کریم معلم می‌دانست که در پاریس اغلب باران می‌بارد اما نمی‌دانست آیا رعد و برق هم وجود دارد یا نه.

نوریده خانم اعلام کرد که همه چیز آماده است. زهرا میز را چید و کارد و چنگال گذاشت. کریم معلم بسیار گزسته بود اما در ته قلبش نمی‌خواست سر میز صبحانه بنشیند. نمی‌خواست این رعد و برق و این ریگار از بین برود. می‌دانست که این سکوت خانه موقتی است: هر کسی فکری در سر می‌پروراند و می‌رود تا گفتگویی جدی آغاز شود.

در این لحظه زنگ به صدا درآمد. هاملت وارد اتاق شد. نگاهی به اطراف انداد. مستقیماً پیش عبدالله رفت. چیزی به نجواه او گفت. عبدالله سر تکان داد و هاملت سر میز نشست.

همه سرچاهایشان نشستند و به خوردن دلمه مشغول شدند. تنها کوکد بود که همچنان با چشمانی



در این موقع پس از این که چند ساعتی بیرون از خانه بر سرمه می‌زد و گرسنه‌اش می‌شد، دوباره به خانه بر می‌گشت.

زیلخا دوباره روزی کاتابه نشست و به مطالعه دفتر مشغول شد، بار دیگر با خواندن آن سطور در دنیای عاشقانه غرق شد و وقتی به صفحه‌ای رسید که دوبایط سینما به آن چسبانده شده بود، توانست جلوی گریه خود را بگیرد و شروع کرد به گریستن. زیرا دوستش با عاشق خود که جوانی هنرمند بود، با این دوبایط برای آخرین بار به سینما رفته بودند و اکنون در نظر او این پلیت‌ها نشانه عشقی شکست خورده و ناقرجم بود.

«شرقه» پتویی را روی میزی که صیغ برسر آن داشت خورد بودند پهن کرده بود و مشغول اطوطک داشتند کهنه‌های بجه بود. پسچه توی گهواره کوچک خود خوابیده و دستش را جلو چشم‌گرفته بود. زنگ در به صدا درآمد. کریم معلم در راه باز کرد. پستجوی بود. تلگرافی آورده بود. از کریم معلم امضاخانه و انتقامی مختصر هم گرفت و رفت. کریم معلم روی پاکت تلگراف چشم دواند و آن را دوباره خواند: تلگراف از سلمان بود و نوشته بود که جای هیچ‌گونه نگرانی نیست و لازم نیست که کسی به باریس برود. زیلخا از دنیای دفتر خاطرات بیرون آمد. بلند شد. به طرف در رفت و بدون هیچ سوال و جوابی تلگراف را از دست پدرش گرفت و خواند. و بعد گفت:

«سلمان یک احمق است. من اگر جای او بدم می‌دانستم چه بکنم.» کریم معلم پیش خود فکر کرد که بهتر بود در جلسه شور خانوادگی به نوریده خانم پیشنهاد می‌کرد که برود. ولی او از کجا می‌دانست که چنین اتفاقی خواهد افتاد. کنار گهواره نوه اش ایستاد. بجه به دستان خود که مقابل چشمانش می‌چرخیدند نگاه می‌کرد.

لحظه‌ای چشم گرداند و به کریم معلم نگاهی کرد و بعد به طور ناگهانی به گریه افتاد. این دیگر خارج از تحمل کریم معلم بود:

«بفرما! عربده کشی شروع شد...» زیلخا با تبسیع گفت: «دارد اعتراض می‌کند.»

ابروان کریم معلم گره خورد:

«اعتراض به کی؟

«به همه ما»

زیلخا خنده دید و رفت به اتاق بزرگ تا بار دیگر اندیشه‌هایش را در زمینه آخرین نشانه‌های یک عشق ناقرجم از سر گیرد. کریم معلم از حرف دفترش چیزی سر در نیاورد. به طرف پنجه رفت و به میدان کوچک خبره شد. بازنشسته‌ها اینور و آنور روی نیمکتها نشسته و درینماخته نزد بازی می‌کردند. آنها نمی‌دانستند که آنروز صبح زود مأمورین بهداشت محیط چند سگ ولگدر را برده بودند. سهیں کریم معلم به یادآورده که باید نامه‌ای به شورای شهر بنویسد. کار امور زرا ناید به فردا انداخت. قلم و کاغذی برداشت و پشت میز نشست. اما بجه با چنان صدای بلندی گریه می‌کرد که کریم معلم توانست حواس خود را متمن کن. آرام کردن بجه غیر ممکن بود. تارسیدن شب گریه کرد و تنا آنگاه که حساسی خسته شد، بالاخره به خواب رفت.

گهواره چوبی افتاد که سرش را به طرفی برگردانده و با توجه خاصی همه را براندازی کرد. بار دیگر پیش خود فکر کرد: «خدایا چرا این بجه حقیکه هم از صیغه به این طرف گریه نکرده است؟»

در این لحظه کریم معلم از دست خودش عصبانی شد. به خود تکانی داد. از زیر رگبار بیرون آمد وارد گرمای تاسستان باکو شد و بار دیگر همان کریم معلم سابق شد. «شرقه» برای او لین پارده‌هاش را باز کرد و گفت: «من فکر می‌کنم بیچاره سلمان...» کریم معلم با عصبانیت حرف دفترش راقطع کرد:

«تو هم با این سلمان سلمان گفتنت... این چیزها چه ربطی به سلمان دارد؟»

کریم معلم با استواری تصمیم خود را گرفت:

«من خودم به پاریس می‌روم.»

هملت با حرکت سریعی بلند شد:

«ولی من... من به فریده قول داده‌ام.»

کریم معلم پرسش را از پائین به بالا برانداز کرد و تنها چیزی که توانست بگوید این بود: «اه.»

نه شوهرهای قبیلی نوریده خانم و نه هیچ یک از فامیلهای کریم معلم نوریده خانم را در حال گریه نمیدیده بودند. اما اکنون چشمان او بر از اشک شده بودند و لپاش می‌لرزید:

«اما توبه هر حال درباره تمامی دنیا معلومات داری.»

«معلومات یک چیز است، دیدن یک چیز دیگر.» نوریده خانم چیزی نگفت. دو قطره اشک روی گونه‌هایش غلطید (بالآخره داشت پیر می‌شد) بلند شد و از اپارتامن کریم معلم خارج شد. عبدالله نگاهی به کریم معلم کرد و شاهنه‌هایش را بالا انداخت و پشت سر او از در خارج شد.

کریم معلم فهمید که نوریده خانم دیگر قدم در این خانه نمی‌گذارد. هملت یک بار دیگر پدر و مادر و خواهانش را برانداز کرده سهیں با بیچارگی پرسید:

«من چی؟.. جواب فریده راچه بدhem؟»

زیلخا گفت:

«بگو که تو یک احمقی.» و بعد به اتاق بزرگ رفت.

غروب همان روز مرداد ماه بود. کریم معلم در بالکن نشسته بود و داشت چایی می‌خورد. در فکر این بود که فردا باید زود از خواب بیدار شود. باید برای راست و ریست کردن مسافت به موسسات مربوطه برود. چهره یک یک شاگردانش که با حسرت و تعجب او را می‌نگریستند در نظرش مجسم می‌شد و از این تجسم الذئب وجودش را فرامی‌گرفت. زهرا ظرفها را شست. در فکر این بود که باید صبح زود بلند شود و برای شوهرش حلا حلا درست کند. چون حلا تنها غذایی بود که فاسد نمی‌شد و خوب هم سیر می‌کرد. به هر صورت آنجا یک کشور خارچی بود و نمی‌شد به غذاهایش اطمینان کرد. خصوصاً که معروف بود در باریس مردم مار و قوریانه می‌خورند.

هملت با اوقات تلخی خانه را ترک کرده بود و گفته بود که غروب می‌اید و سایالش را جمع می‌کند و برای همیشه خانه را ترک می‌کند. همه می‌دانستند که هملت این کار را خواهد کرد ولی به فاصله چند ساعت دوباره برخواهد گشته و در آشیز خانه خواهد نشست. همیشه

خانم ده پانزده روز می‌خواست او را تنها بگذارد و خوشحال بود. او ده پانزده روز می‌توانست در دنیای کوچک خود از ازادی را استشمام کند و اگر چه نه در پاریس، حداقل در باکو بدون هیچ مراحتی زندگی کند.

اصلًا به مفتش خطرور نکرده بود که به پاریس برود، اما ناگاه در یک آن همه چیز را از باد برد. حتی پنج روبلی توی قاب عینک و بازی نزد با مارتیروس را ناگهان وجودش از غرور اینها شد.

کریم معلم اکنون پس از شنیدن حرفهای حیرت‌انگیز نش، به آنچه که پرسش گفته بود می‌اندیشد. نگاهی به او کرد و سپس برای لحظه‌ای به عبدالله - این مرد الکلی - نگریست. آنگاه با بردباری پرسید:

«خوب می‌خواهی چه بگویی؟» هاملت سرخ شد:

«می‌خواهم بگویم... که... اگر... فریده برود بهتر است.»

«کی؟» «فریده... او تجربه اش را دارد. پارسال با یک تور مسافرتی به بلغارستان رفت.»

کریم معلم اصلًا سر در نمی‌آورد: «فریده کیه؟»

«هملت پیشتر سرخ شد. زیلخا گفت:

«پنج سال است که عاشق فریده است. فریده محلش نمی‌گذارد. حالا هم حتی او این چیزها را دیگه کرده است. سفر به پاریس.... حتی اسمش را هم می‌خواهد به خاطر فریده خانم عوض کند.»

کریم معلم با توجه و علاقه پرسید:

«اسمش را دیگر چرا؟» «فریده اسم فعلی او را دوست ندارد.»

کریم معلم نیم نگاهی به پرسش انداخت و زیر لب گفت:

«بارک الله به تو پسر!»

عرق سردی بر تن عبدالله نشست و ناله‌ای بی‌صدای از گلوبیش بیرون آمد. انگار با این ناله می‌خواست بگوید: «عجب احمقی هستی. به جای مغز، کج توی سرت گذاشته‌اید. چه شد که فری داشت و زیلخا با خروش جنگی سینه جلو دادی؟ که چی؟ تو که می‌دانی دنیا چقدر کوچک است و همه چیز خیالی است.»

کریم معلم با پرسشانی در خانه خودش پشت میزی که از پدرش به ارث بود نشسته بود و دلمه می‌خورد اما هنوز نمی‌توانست از تصور باران شوٹ خارج شود. در واقع نمی‌خواست. نوعی تازگی با حالوتی خاص و با سرمایی مطبوع در آن بود که لذت را در تمام وجودش پخش می‌کرد. فکر می‌کرد: «ایا در باریس هم رعد و برق وجود دارد؟»

کریم معلم به نوبت نگاهی به زهرا، زیلخا، هاملت، شرقیه، نوریده خانم و عبدالله انداخت. یکمرتبه به فکرش رسید که هیچ‌گدام از اینها حقیکه بیکار هم نگفتند: «تو برو پاریس.» و این فکر نگاهانی در حقیقت کریم معلم را رنجاند. اما به جهت، کریم معلم احتیاجی به توصیه آنها نداشت. سپس نگاهش به بجه توی

از آثار بزرگان موسیقی ایران چند مجموعه بازیم

سه تار استاد احمد عبادی
 ضرب استاد حسین تهرانی
 کمانچه استاد اصغر بهاری
 پیانو استاد جواد معروفی
 پیانو استاد جواد معروفی
 آلبوم سه کاسته آثاری از استاد جواد معروفی
 دونوازی سنتور و تمبک حسین تهرانی، فرامرز پایور
 سنتور استاد فرامرز پایور
 نی استاد محمد موسوی
 نی استاد محمد موسوی
 آلبوم دو کاسته نی استاد محمد موسوی
 آثاری از اساتید موسیقی سنتی ایران
 همنوازی سه تار استاد جلال ذوالفنون آواز شهرام ناظری
 همنوازی سه تار استاد جلال ذوالفنون آواز شهرام ناظری

مؤسسه انتشاراتی، فرهنگی و هنری رنگین کمان
 از تهران و شهرستانها نماینده فعال میباشد
 جهت هرگونه سفارش با تلفن های ایرانی ۰۳۱۲۵۴۴ و ۰۷۵۶۸۹۱ تراس حاصل فرمائید.

- ۱- چکاوک
- ۲- ضرب‌هنج
- ۳- شور
- ۴- انتظار
- ۵- سبیده
- ۶- خوابهای طلایی
- ۷- افسون
- ۸- شهر آشوب
- ۹- بر نیان
- ۱۰- همایون
- ۱۱- افشاری
- ۱۲- از نیستان
- ۱۳- آلبوم شش کاسته
- ۱۴- آتشی در نیستان
- ۱۵- کیش مهر- تصنیف های ایرانی
- ۱۶- شیدایی